

19. Lastensuojelu¹⁾

Yleistä

Uuden sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain mukaisesti järjestettiin kertomusvuoden alusta alkaen myös Helsingin kaupungin lastensuojelun toiminta hallinnollisesti uuden ohjesäännön pohjalle. Sosiaaliministeriö vahvisti marraskuun 5 p:nä 1951 uuden ohjesäännön, jonka avulla pyrittiin keventämään aikaisempiin kokemuksiin nojautuen lastensuojelun hallintoa siten, että runsaat juoksevat asiat voitaisiin käsitellä joustavasti joko virastossa tai ilmoitusluotoisina päätösvaltaelimissä. Käytännöllisiä tapauksia hoitamaan asetettiin 3-jäsenisiä jaostoja, jotka ryhtyivät käsitämään kukin omalla alallaan lautakunnan päätösvaltaa. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset saivat myös uuden ohjesääntönsä. Ne alistettiin hallinnollisesti kahden 3-jäsenisen johtokunnan alaiseksi. Kertomusvuoden kokemusten perusteella todettiin, että uusi hallinto toimi odotusten mukaisesti ja onnistuneesti.

Lastensuojelulautakunta pyrki jatkuvasti kiinnittämään huomiota sijoitustoiminnan kehittämiseen. Sijoitustoiminnan painopiste siirtyi jatkuvasti kaupungin omien laitosten ulkopuolelle yksityiskoteihin ja yksityisiin lastenkoteihin. Omien laitosten paikkaluku pysyi osapuulleen entisenä ja hoidokkiaines jatkuvasti vaikeutui hoidollisesti ja kasvatuksellisesti sen vuoksi, että huostaanotetuista yleensä sijoitettiin perhekoteihin kaikki normaalilapset. Lautakunta kiirehti jo tämän kehityksen vuoksi toimenpidettä, joka merkitsee vastaisuudessa lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten hoito- ja kasvatushenkilöstön osittaista lisäämistä, sen tarkoituksenmukaisempaa ryhmittelyä sekä pätevyysvaatimusten korottamista. Yleensä vanhoihin suojiin perustettujen laitosten kunnostamista muutenkin jatkettiin ja voidaan nyt katsoa sodanaikaisten vaurioiden tässä suhteessa korjaantuneen. Toivolän koulukoti muodostaa kuitenkin poikkeuksen ja lautakuntaa huolestutti vakavasti mainitun laitoksen rakennustöiden jatkuva viivästyminen.

Kertomusvuonna voitiin ryhtyä toteuttamaan aikaisempaa suunnitelmaa, joka koski vastaanottokodin toiminnan tarkoituksenmukaisempaa järjestelyä. Ridasjärvelle perustettu Lemmilän vastaanottokoti avasi mahdollisuudet Sofianlehdon vastaanottokodin järjestelylle siten, että viimeainittu laitos voitiin vapauttaa vaikeimmasta poika-aineksesta. Metsäkummun tarkkailukoti tulee varmaan omalta osaltaan lisäämään lajittelumahdollisuuksia. Sen sijaan ei vielä kukaan onnistuttu saamaan jälkihuoltoisille laitospaikkoja sen vuoksi, ettei etsiskelyistä huolimatta löydetty tarkoitukseen sopivia tiloja. Jälkihuoltoisten sijoituskysymys jäi edelleen painamaan lastensuojeluviranomaisten mieltä.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Sosiaaliministeriön marraskuun 5 p:nä 1951 vahvistaman Helsingin kaupungin sosiaaliohjesäännön mukaan, jota alettiin noudattaa kertomusvuoden alusta, lastensuojelulautakuntaan kuului puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 7 muuta jäsentä sekä jaostoissa käsiteltäviä asioita varten tarpeellinen määrä lisäjäseniä, samoin yhtä monta varajäsentä kuin lautakunnassa on jäseniä ja lisäjäseniä. Lisäjäseniä kuului lautakuntaan 4.

Lastensuojelulautakunnan kokoonpano oli näin ollen seuraava:

Puheenjohtaja:
Manninen, S., toimittaja

Muut jäsenet:
Ylppö, A., professori
Bruun, E., ylikirjastonhoitaja
Enne, R., rouva
Suosalmi, M., rouva
Westerlund, V.G., varatuomari
Ikonen, A., arkistohoitaja
Ruohonen, R., sairaalatyöntekijä

Lisäjäsenet:
Nuotio, S., sacr.min.kand.
Jyrkänne, A., rouva
Dahl, L., rouva
Saltzman, K., kansakoulunjohtaja

Varapuheenjohtaja:
Päivänsalo, V.A., teologian tohtori

Varajäsenet:
Heiniö, P., ylilääkäri
Mickwitz, A.-M., kirjastoamanuenssi
Lojander, I., rouva
Penttinen, E., varanotaari
Lindberg, P., varatuomari
Välimaa, T., ompelija
Karvinen, A., toimittaja
Oksanen, T.N., opettaja
Lahdensuu, S., lääketieteen tohtori

Varalisäjäsenet:
Sinervö, A., lastenlinnan johtaja
Ristimäki, I., rouva
Puhjo, S., rouva
Aminoff, M., rouva

Lautakunnan jäsen R. Enne erosi huhtikuun 23 p:nä ja hänen tilalleen tuli opettaja M. Ohra-aho.

Jaostojen puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseniksi määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet:

Lastenhuoltojaosto:
Päivänsalo, V., puheenjohtaja
Bruun, E., varapuheenjohtaja
Jyrkänne, A.

Äitiysavustus- ja perhelisäjaosto:
Ylppö, A., puheenjohtaja
Suosalmi, M., varapuheenjohtaja
Dahl, L.

Suojelukasvatusjaosto:
Westerlund, V.G., puheenjohtaja
Ruohonen, R., varapuheenjohtaja
Nuotio, S.

Elatusapujaosto:
Ikonen, A., puheenjohtaja
Enne, R., (myöhemmin Ohra-aho, M.)
varapuheenjohtaja
Saltzman, K.

Lastenhuoltolaitosten johtokuntien kokoonpano oli seuraava:

Lastenkotien johtokunta:
Päivänsalo, V., puheenjohtaja
Bruun, E., varapuheenjohtaja

Koulukotien johtokunta:
Westerlund, V.G., puheenjohtaja
Suosalmi, M., varapuheenjohtaja

Kolmantena jäsenenä kumpaankin johtokuntaan kuului ohjesäännön mukaan toimitusjohtaja A.E. Heiskanen. Hänen varamiehenään oli lastenkotien johtokunnassa lastenhuollontarkastaja M. Törnudd ja koulukotien johtokunnassa nuorisohuoltaja K. Helasvuo.

Kaupunginhallituksen edustajana kaikissa edellä mainituissa päätösvaltelimissä oli maisteri V.O. Järvinen.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisohuoltolaitosten uuden ohjesäännön mukaan lastensuojelulautakunnalle aikaisemmin kuuluneet lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät siirtyivät kertomusvuoden alusta kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa, jolloin pöytäkirjoihin merkittiin yhteensä 230 (edellisenä vuonna 335) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat, jotka eivät edellyttäneet erillistä lautakunnan päätöstä, merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjan samaan pykälään, asiakirjojen ollessa asianomaisessa kokouksessa nähtävinä.

Lastenkotien johtokunta piti 13 ja koulukotien johtokunta 9 kokousta vuoden aikana. Eri jaostojen toimintaa selostetaan tuonnempana asianomaisen toimiston kohdalla.

Ohjesäännön edellyttämä kaupungin kolmen sosiaalialan lautakunnan, nimittäin huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lau-

kaupungin-
kellarissa. Läsä oli 36 henkeä.

Lastensuojelulautakunnan käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat

Eräiden lastenhuoltolaitosten toimintaa koskevat muutokset. Kaupungin-
valtuuston tammikuun 23 p:nä tekemän päätöksen mukaisesti tapahtuivat ker-
tomusvuonna seuraavat muutokset laitosten toiminnassa: Vastaanottokodin
suojelukasvatukselliset pojat siirrettiin helmikuun 19 p:nä Lemmilän vas-
taanottokotiin, joka alkoi tällöin varsinaisen toimintansa 10-paikkaisena
laitoksena. Huhtikuun 19 p:nä siirrettiin Reijolan lastenkodin lapset Vas-
taanottokotiin, johon täten muodostui 35-paikkainen leikki-ikäisten ja 52-
paikkainen kouluikäisten lasten osastot käsittävä Sofianlehdon vastaanotto
koti. Siihen liitetään v. 1953 hallinnollisesti myös Sofianlehdon pikku-
lastenkoti. Huhtikuun 19 p:nä siirtyivät myös ammattioppilaskodin pojat
Reijolan päärakennukseen, jonne muodostui 18-paikkainen Reijolan nuorisoi-
koti. Laitoksella oli läheisyydessä myös pieni erillinen oppilasasuntola,
joten laitoksen paikkaluku todellisuudessa oli 25. Metsäkummun tarkkailu-
koti siirtyi oston kautta elokuun 1 p:nä lastensuojelulautakunnan hallin-
taan. Suurten korjaustöiden vuoksi laitos pääsi aloittamaan toimintansa
vasta v. 1953. Kertomusvuoden alusta apulastenttarha Aula toimi ensimmäis-
tä vuotta lastensuojelulautakunnan alaisena.

Ryhtylän komitean mietintö. Sanotussa laitoksessa edellisenä vuonna
sattuneiden kahden oppilaan kuolemantapauksen johdosta tutkimuksia suo-
rittava ja laitoksen olosuhteita yleensä tutkiva komitea sai kertomusvuon-
na mietintönsä valmiiksi. Mietinnössä esitettiin suoritettavaksi joukko
muutoksia ja parannuksia. Asia oli lastensuojelulautakunnan käsiteltävänä
toukokuun 16 p:nä. Lautakunta totesi, että tutkimuskomitean työn aikana
oli kiinnitetty huomiota sellaisiin epäkohtiin, joita voitiin välittömästi
laitoksen toimesta ryhtyä poistamaan. Lautakunta puolestaan päätti asi-
assa seuraavaa: Ryhtylän koulukodin paikkaluku vahvistettiin 64:ksi heinä-
kuun 1 p:stä alkaen. Suomenkielisten kansakoulujen johtokuntaa pyydettiin
tarkistamaan Ryhtylän kansakoulun ja apukoulun opetusohjelma siten, että
opetuksessa pyritään tehostamaan käytännöllistä puolta kuitenkin vaikeut-
tamatta oppilaiden siirtymistä kaupungin muihin kansakouluihin ja päiväs-
toin. Lastensuojeluviraston selvittettäväksi annettiin virastossa tutkimus-
työtä suorittavan henkilöstön työnjakoa, tutkimustyön järjestelyä sekä
lastenhuoltolaitosten toiminnan valvontaa koskevat kysymykset samoin kuin
muutenkin valmisteltavaksi tehtävät esitykset, joihin komitean mietintö
nyt tehtyjen päätösten lisäksi antaa aihetta. Mietintöä kaupunginhalli-
tukselle jättäessään lautakunta esitti, että kaupunginhallitus kiirehtisi
Ryhtylän aseman ja Turkkauhan välisen maantien oikaisemista koulukodin
kohdalla; antaisi yleisten töiden lautakunnan tehtäväksi laatia suunnit-
telman ja kustannusarvion Ryhtylän koulukodin oppilasasuntojen jakamisesta,
uimarannan kunnostamisesta sekä alueen aitaamisesta; asettaisi ter-
veydenhoito-, lastensuojelu- ja lastentarhainlautakuntien sekä kansakou-
lujen johtokuntien edustajista kokoonpannun komitean selvittämään lasten-
psykiatrien ja psykologien kokonaistarpeen, niiden keskeisen työnjaon ja
virkojen hallinnolliset alustussuhteet sekä pyytäisi sosiaaliministeriötä
selvittämään kysymyksen maan kaikkien koulukotien yhteistoiminnasta ja
niiden oppilasjaottelusta ja järjestämään kursseja, joilla voidaan antaa
koulukotien henkilökunnalle ja muille vastaavassa asemassa oleville sel-
lainen laitospedagoginen ja teknillinen pätevyys, mitä valtion kasvatustai-
toksista annetun asetuksen 10 §:n mukaan niiden laitosten virkojen ja toi-
mien haltijoilta vaaditaan.

Lastenpsykiatrien ja psykologien kokonaistarvetta selvittelyä komitea
Ryhtylän koulukodin olosuhteita tutkineen komitean ehdotuksen ja lasten-
suojelulautakunnan asiasta antaman lausunnon perusteella kaupunginhallitus
päätti asettaa apulaiskaupunginjohtaja P. Railon puheenjohtajana toimivan
6-henkisen komitean tutkimaan asiaa. Lastensuojelulautakunnan edustajaksi
komiteaan valittiin lastensuojelun toimitusjohtaja A.E. Heiskanen (11.11.
185 §). Komitea ei saanut työtään valmiiksi kertomusvuoden kuluessa.

*Lastenhuoltolaitosten hoitohenkilökunnan ryhmitys, pätevyysvaatimukset
ja palkkaus.* Lautakunta joutui kertomusvuonna käsittelemään edellä olevaa
asiaa koskevan, lastenhuoltolaitoskomitean mietinnön pohjalta laaditun

laajan esityksen. Lautakunta hyväksyi puolestaan ehdotuksen vain pienin perusteluja koskevin muutoksin ja päätti lähettää sen kaupunginhallitukselle harkittavaksi ja edelleen kaupunginvaltuuston käsittelyyn saatettavaksi (6.6. 102 §). Esitys tarkoitti hoito- ja kasvatushenkilöstön pätevyysvaatimusten korottamista lastenhuoltolaitoksissa kautta linjan, sanottu henkilöstön osittaista lisäämistä sekä samalla palkkauksen korottamista. Asiaa ei vielä lopullisesti ratkaistu.

Sofianlehdon vastaanottokodin laajennusohjelma. Asia oli ollut viireillä jo vuodesta 1948. Lautakunta päätti nyt esillä olleista vaihtoehdoista kannattaa sellaista ratkaisua, että vastaanottokodin rakennus kokonaisuudessaan muutetaan henkilökunnan asuntolaksi ja lapsia varten rakennetaan 2 osastoa, nimittäin vastaanotto- ja hallinto-osasto sekä 1-6-vuotiaiden hoito-osasto (9.9. 153 §). Edelliseen tulisivat mm. lääkärin ja psykiatrin vastaanotto, terapiahuone, tarkkailuluokka sekä 24-paikkainen kahteen alaosaan jakautuva vastaanotto-osasto. Jälkimmäinen käsittäisi kolme 12-paikkaista 1-3-vuotiaiden hoito-osastoa.

Jälkihuoltoisten laitostarve. Lautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että kiinteistölautakuntaa kehoitettaisiin hankkimaan lastensuojelulautakunnan käyttöön kiireellisesti kolme nuorisokotitoimintaan soveltuvaa huoneistoa (15.7. 114 §). Niitä ei saatu kertomusvuonna.

Päivystystyö kaupungin lasten- ja nuorisohuoltolaitoksissa. Lautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että asianomaiset johtokunnat saisivat päättää hoidokkien turvallisuuden taikka kasvatuksellisten ja hoidollisten näkökohtien niin vaatien suoritettavaksi lasten- ja nuorisohuoltolaitoksissa päivystystyötä seuraavasti: 1) kullakin osastolla yksi työaikalain alainen viranhaltija tai työntekijä sellaisena vuorokauden aikana, jolloin osastolla ei ole työvuorossa olevaa hoitajaa tai vastaavaa muuta työntekijää, sekä 2) sunnuntai- ja juhlapäivinä yksi viranhaltija, joka ei ole työaikalain alainen, laitoksen yleisvalvontaa (11.11. 188 §). Asiaa ei vielä ratkaistu.

Sopimus Helsingin Lasten Linnassa varattavista hoitopaikoista. Lautakunta varasi kertomusvuonna em. laitoksesta 10 hoitopaikkaa hoitomaksusta, jossa on otettu huomioon laitoksen kunnossapito- ja käyttökustannukset sekä vahvistetun taksan mukainen varsinainen hoitomaksu. Sopimus koskee hoitopaikkojen varaamista lautakunnan vapaasti käytettäväksi 0-2-vuotiaille ja poikkeustapauksessa sitä vanhemmille, erityishoitoa tarvitseville lapsille ja on voimassa aina vuoden, ellei sitä ennen joulukuun 1 p:ää irtisanota päättyväksi kalenterivuoden päättyessä.

Työhuoltotoimiston hallinnollinen siirto. Sosiaaliohjesäännön mukaan työhuoltotoimisto määrättiin kuulumaan huoltolautakunnan alaisuuteen. Kaupunginvaltuusto siirsi toimiston virat kertomusvuoden alusta lastensuojelun alaisuudesta huoltolautakunnan alaisuuteen. Työhuoltotoimisto jäi kuitenkin toimimaan lastensuojeluviraston huoneistoon melkein kertomusvuoden loppuun, koska sille huoltoviraston yhteyteen varatut huonetiilat vapautuivat korjauksen jälkeen vasta joulukuun puolivälissä.

Olympiakisojen aiheuttamat poikkeukselliset lastenhuoltotoimenpiteet. Lähestyvien kisojen johdosta lautakunta päätti esittää kaupunginhallituksen kautta sosiaaliministeriölle ja kaupungin kansakouluviranomaisille erinäisiä varotoimenpiteitä kaupunkiin saapuvien ja täällä jo olevien lasten huollon suhteen (1.4. 57 §). Lautakunta avasi myös väliaikaisen vastaanottoaseman Hyvösen lastenkodin huoneistoon Kotkankatu 14. Varovaisuustoimenpiteet osoittautuivat tarpeettomiksi.

Lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten *henkilökunnan sairaus- ja synnytysloma-anomuksia* käsiteltiin yhteensä 107 (99).

Lausunnot. Lautakunta antoi kertomusvuonna edellä mainittujen esitysten lisäksi kaupunginhallituksen pyynnöstä 18 (10) lausuntoa, joista useimmat koskivat lasten- ja nuorisohuoltoon anottuja avustusrahoja.

Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaisesti viiteen toimistoon seuraavasti:

1. *Hallinnollinen toimisto*, jonka tehtävänä oli valmistella lastensuo-

jelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna täytäntöön kunnallisen lastensuojelun ja -huollon sekä muiden siihen liitettyjen huoltoalojen yleiset hallinto- ja talousasiat sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston johtajana sekä samalla koko lastensuojeluviraston toimitusjohtajana toimi hovioikeuden auskultantti A.E. Heiskanen. Lautakunnan sihteerinä oli sosionomi E. Stenholm.

2. *Lastenhuoltotoimisto*, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa. Toimiston tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 kappaleen a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuului lastensuojelulain VI luvun edellyttämä kasvattilasten valvonta, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten hoidon valvonta, nuorten kotiapulaisten valvonta, lisäksi kesävirkestyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevista asioista. Toimiston johtajana oli lastenhuollontarkastaja, filosofian maisteri M. Törnudd.

3. *Suojelukasvatustoimiston* tehtävänä oli valmistella suojelukasvatusjaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, niin myös suorittaa ne tehtävät, jotka nuoria rikoksentekijöitä koskevissa säännöksissä on lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston johtajana oli nuorisohuoltaja, filosofian maisteri K. Helasvuo.

4. *Elatusaputoimisto*, jonka tehtävänä oli hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, kuin myös asianomaisen lapsen huoltajan tai huoltoviranomaisen pyynnöstä tapahtuva asumus- ja avioerolasten hoidon ja kasvatuksen sekä taloudellisten etujen valvonta. Toimiston päättävänä elimenä oli lautakunnan asettama elatusapujaosto. Toimiston johtajana oli lastenvalvoja, varatuomari A. Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja, varatuomari E. Tynkkynen.

5. *Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto*, joka valmisteli perhelisälain ja äitiysavustuslain mukaiset asiat samannimiselle jaostolle esitettäväksi ja jonka tehtävänä lisäksi oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä lautakunnalle määrättyt tehtävät sekä järjestää ja valvoa pikkulasten hoidon neuvontaa ja äitiyshuoltoa. Toimiston hoitajana toimi rouva S. Hiisivaara-Mörk.

Kassa-, tili- ja perimisasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden alussa oli lastensuojelun palveluksessa 219 sääntöpalkkaisesti sekä 57 tilapäisesti palkattua ja 36 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 312 viranhaltijaa. Vastaavat luvut olivat vuoden päättyessä 242, 30,42 ja 314. Henkilökunnasta oli vuoden alussa 46 sääntöpalkkaista ja 19 tilapäistä ja vuoden päättyessä 62 sääntöpalkkaista, 1 tilapäinen ja 1 työsuhteessa oleva lastensuojeluviraston palveluksessa sekä loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 37 697 kirjelmää (edellisenä vuonna 46 720). Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 333 (1 349), lastenhuoltotoimiston 6 868 (6 555), suojelukasvatustoimiston 5 796 (4 801), elatusaputoimiston 15 420 (17 269) sekä äitiysavustus- ja perhelisätoimiston 8 280 (9 191).

Lastenhuoltolaitokset

Kertomusvuonna olivat kaupungin omistuksessa seuraavat lastenhuoltolaitokset:

Sofianlehdon pikkulastenkoti, jossa eri osastoilla oli yhteensä 100 hoitopaikkaa 0-2 vuoden ikäisille normaalilapsille. Kodin johtajana toimi terveyssisar L. Härmälä apunaan 35 sääntöpalkkaista ja 15 tilapäistä viranhaltijaa.

Sofianlehdon vastaanottokoti. Laitos käsitti 35-paikkaisen leikki-ikäisten ja 52-paikkaisen kouluikäisten lasten osaston. Laitoksen johtajana toimi filosofian kandidaatti W. Erko apunaan 37 vakinaista ja 8 tilapäistä viranhaltijaa.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena normaalilasten laitoksena Kotkankadun 14-16:ssa. Kodin johtajattarena oli terveyssisar M-L. Kantele apunaan 9 muuta viranhaltijaa.

Malmin lastenkoti oli tarkoitettu normaalilapsia varten ja sen paikkaluku oli 37. Kodin johtajana oli kasvattaja E. Hytönen apunaan 11 sääntöpalkkaista ja 1 tilapäinen viranhaltija sekä 4 muuta työntekijää.

Reijolan nuorisokoti. Laitos toimi 18-paikkaisena jälkihuoltoa kaipaavien poikien hoitokotina. Pojat kävivät laitoksesta käsin työssä ja suorittivat vahvistetun maksun hoidostaan laitokselle. Laitoksen johtajana oli voimistelunopettaja L. Halonen. Lisäksi oli laitoksessa 2 muuta viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Kullatorpan lastenkodissa hitaasti kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaikäisten kehitystasolla olevia lapsia varten oli 25 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola. Lisäksi oli laitoksen palveluksessa 9 sääntöpalkkaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 3 muuta työntekijää.

Nukarin lastenkoti syvemmin vajaamielisiä lapsia varten. Hoitopaikkoja oli laitoksessa 30. Kodin johtajana oli neiti R. Ojalainen apunaan 10 sääntöpalkkaista ja 1 tilapäinen viranhaltija sekä 4 muuta työntekijää.

Äpülästentarha Aula. Laitos toimi 55-paikkaisena vajaamielisten lasten päivähoitokotina. Johtajana oli lastentarhanopettaja T. Särkijärvi. Lisäksi oli laitoksessa 8 muuta viranhaltijaa.

Toivolan koulukoti Pakilassa omine maatalouksineen oli tarkoitettu enintään 60 apukouluasteella olevalle turvattomalle lapselle. Laitoksessa toimi suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu. Koulukodin johtajana toimi opettaja V. Ilasmaa. Muuta henkilökuntaa oli 24 sääntöpalkkaista ja 5 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 muuta työntekijää.

Lemmilän vastaanottokoti Ridajärvellä. Laitos toimi 10-paikkaisena suojelukasvatuksellisten lasten vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi kansakoulu. Laitoksen v.t. johtajana toimi ylioppilas J. Aalto apunaan opettaja ja 3 tilapäistä viranhaltijaa.

Ryttylän koulukoti omine maatiloineen, Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 64 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa kiinnitettiin erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana toimi kansakoulunopettaja M.E. Sutinen apunaan 32 sääntöpalkkaista ja 4 tilapäistä viranhaltijaa.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, Lohjan pitäjässä, oli tarkoitettu 26 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi opettaja H. Laaksonen apunaan 8 sääntöpalkkaista ja 1 tilapäinen viranhaltija.

Ent. Bengtsdärin koulukodin tila Bromarvin pitäjässä oli kertomusvuonna edelleenkin lautakunnan hallinnassa. Tilalla harjoitettiin maanviljelystä kaupungin laskuun, suoritettiin jatkuvasti viljelysmaiden perusparannuksia ja metsänraivauksia sekä tilalla olevien rakennusten kunnostamistöitä. Tilalla oli myös kertomusvuonna nuorisotyölautakunnan järjestämiä nuorison kesäleirejä.

Metsäkummun tarkkailukoti. Laitos siirtyi elokuun 1 p:nä kaupungin hallintaan, mutta korjaustöiden vuoksi ei päässyt aloittamaan toimintaansa kertomusvuonna. Laitos on tarkoitettu 15 lapsen psykoterapeuttiseksi hoitolaitokseksi.

Lastenhuoltolaitosten toiminta. Sen lisäksi, mitä muualla eri yhteyksissä on esitetty lastenhuoltolaitoksista, mainittakoon, että laitosten välittömästä johdosta vastasi asianomainen laitoksen johtaja. Laitosten yleisvalvonnan suoritti toimitusjohtaja. Kasvatuksellisesta valvonnasta huolehti lastenkotien ja Toivolan koulukodin osalta lastenhuollontarkastaja ja muitten koulukotien osalta nuorisonhuoltaja.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääkau-

pungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintoon kuuluvissa laitoksissa ollut, sillä verraten harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit voivat vastaanottokodissa asuen käydä kaupungin ruotsinkielistä kansakoulua. Opetuksen tarkastuksesta koulukodeissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujentarkastaja.

Terveystarkastukset laitoksissa hoiti lautakunnan lääkäri, lääketieteen lisensiaatti P. Leisti. Kaupungin lastenpsykiatri teki kertomusvuonna tarkastusmatkoja lautakunnan alaisiin laitoksiin. Lasten terveydentilasta mainittakoon lautakunnan lääkärin kertomuksesta poimituna seuraavaa:

Viime vuosina ilmennyt yleinen terveydentilan paraneminen jatkui laitoksissa kertomusvuoden aikana. Suurin osa taulukossa mainituista sairastapauksista oli lievää laatua ja kaikki parantuivat. Erikoisen ilahduttavaa oli se, ettei tuberkuloositapauksia ilmennyt yhtään. Uudet hoidokit kaikki suojarokotettiin. Eri laitosten hygienisessä puolella ei ilmennyt mitään huomauttamista, lukuunottamatta Toivolan koulukotia, jossa rappeutuneet rakennukset olivat esteenä epäkohtien korjaamiseen. Erikoisesti kiinnitti huomiota Toivolan keittiörakennuksen alkeellisuus. Sitä on pidettävä täysin epätydyttävänä nykyaikaisen laitoshuollon kannalta.

Ravinnon laatu ja vaatetus olivat hyvät ja lasten keskimääräinen painonnousu normaali.

Sofianlehdossa sattui vain 2 kuolemantapausta, joissa perussyynä oli toisella synnynnäinen heikkous ja toisella synnynnäinen sisäerityserauhasen häiriö. Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaikissa laitoksissa säännönmukaiset tarkastuskäynnit ja uusille lapsille tulotarkastus. Maaseudulla olevien laitosten kohdalta äkillisissä sairastapauksissa käytettiin paikallisen lääkärin apua.

Laitosten sairaanhoidollisesta puolesta vastaavat hoitajat suorittivat tehtävänsä hyvin.

Eri sairastapausten lukumäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Tautiryhmä	Sofianlehto	Malmi	Hyvönen	Vastaanottokoti	Kullatorppa	Nukari	Lemmillä	Toivola	Toivonieni	Ryttylä	Yhteensä
Hengityselin-											
katarrit	168	28	-	31	41	29	1	20	-	18	336
Korvatulehdukset	71	1	-	6	1	-	-	6	-	1	86
Ihottumat	38	5	-	4	-	10	-	2	-	-	59
Ripuli	40	-	-	1	-	3	-	5	-	-	49
Paiseet	24	3	-	3	-	1	2	10	1	1	45
Tapaturmat ja											
loukkaantumiset	-	7	1	6	-	1	2	11	-	10	38
Tuhkarokko	6	-	-	31	-	-	-	-	-	-	37
Silmätulehdukset	21	1	1	3	-	1	1	-	-	4	32
Angina	18	-	-	1	-	1	1	5	2	-	28
Vesirokko	-	-	-	25	-	-	-	-	-	2	27
Sikotauti	-	5	5	3	-	-	-	-	-	-	13
Vihurirokko	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Suutulehdukset	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Keuhkokuume	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Yhteensä	395	62	7	114	42	46	7	59	3	36	771

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin vuoden aikana 2453 (2168) lapsia koskevaa ilmoitusta ja virka-apupyynnöä. Tällöin ei ole laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita koskevaa toimintaa selostetaan eri kohdassa. Virka-apupyynnöistä oli 143 (47) holhousasioita ja 95 (80) adoptioasioita sekä 59 muita lasten kotiolojen selvittelyasioita koskevia. Adoptioasioista koski 9 (14) aviolapsia ja muut avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. Oman ryhmänsä muodostivat sosiaaliministeriön lastensuojelutoimistolle annetut 15 (25) lausuntoa, jotka koskivat erinäisten helsinkiläisten luovuttamista ottolapsiksi Ruotsiin ja Tanskaan. Ilmoitukset ja virka-apupyynnöt jakaantuivat ilmoituksen tekijän, ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

Huostaan otetut lapset. Turvattomien lasten huoltotoimiston luettelossa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 2327 (2222) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa, eli 1685 (1657) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nimittäin 984 (905) yksityisiin perheisiin ja 701 (752) yksityisiin lastenkoteihin. Kaikista huostassa olevista lapsista oli 241 (225) eli 10.4 % (10.1 %) ruotsinkielisiä ja 9 (16) eli 0.4 % (0.7 %) vieraskielisiä. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 806 (790) lasta ja poistettiin 661 (701) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1953 jäi 1666 (1521) lasta.

	0-1 v.		2-6 v.		7-15 v.		Yli 16 v.		Kaikkiaan		
	Polk.	Tytt.	Polk.	Tytt.	Polk.	Tytt.	Polk.	Tytt.	Polk.	Tytt.	Yht.
Ilmoituksen tekijä:											
Huoltoviranomainen	11	16	51	52	69	53	12	11	143	132	275
Terveystoimiviranomainen	35	40	54	32	19	11	-	1	108	84	192
Kouluviranomainen	-	-	3	1	18	11	4	-	25	12	37
Poliisiviranomainen	6	10	11	17	19	9	1	2	37	38	75
Muut viranomaiset	10	10	46	30	47	40	-	2	103	82	185
Lastensuojelujärjestöt	16	19	21	32	9	6	-	-	46	57	103
Lastensuojeluviraston virkailijat	8	8	22	16	10	18	-	2	40	44	84
Vanhemmat	127	135	196	176	83	94	-	-	406	405	811
Yksityiset henkilöt	56	60	153	124	136	137	13	12	358	333	691
Yhteensä	269	298	557	480	410	379	30	30	1266	1187	2453

Ilmoituksen syy:

Lapsen:											
sairaus	8	18	6	12	13	5	-	2	27	37	64
vajaamielisyys	3	3	20	10	28	31	9	7	60	51	111
mielisairaus	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
muu siel.poikkeav.	-	-	7	4	17	7	-	-	24	11	35
sokeus	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
kuurous	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
raajärikköisyys	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	2
koulunkäynnin laiminlyöminen	-	-	-	-	5	4	1	-	6	4	10
Vanhempien:											
kuolema	3	2	4	5	17	12	-	-	24	19	43
sairaus	70	73	93	86	29	23	-	-	192	182	374
mielisairaus	1	1	5	2	1	5	1	-	8	8	16
ansiotyö	13	10	15	8	2	2	-	-	30	20	50
lapsen hoidon laiminlyöminen	21	10	46	46	22	15	-	2	89	73	162
kasvatuskyvyn puute	4	8	25	29	34	23	-	-	63	60	123
lapsen hylkääminen	4	7	8	6	8	6	1	-	21	19	40

huolimattomuus	10	7	27	19	17	5	-	-	54	31	85
juoppous	17	20	51	51	40	48	4	1	112	120	232
vankilassaolo	2	2	4	6	3	3	1	-	10	11	21
lapsen pahoinpitely	6	-	26	15	10	12	2	1	44	28	72
koulunkäynnin estäminen	-	-	-	-	4	2	-	-	4	2	6
työn puute	-	-	-	4	-	1	-	-	-	5	5
asuntovaikkeudet	74	92	72	70	34	25	1	1	181	188	369
avio- tai asumusero	5	9	38	24	30	34	-	3	73	70	143
muu syy	27	35	110	83	94	116	10	12	241	246	487
Yhteensä	269	298	557	480	410	379	30	30	1266	1187	2453
Toimenpiteet:											
Varoitus	12	8	22	26	22	22	-	-	56	56	112
Suojeluvalvonta	-	4	5	4	9	4	-	-	14	12	26
Epätäydellinen huostaanotto	11	7	9	11	8	7	-	-	28	25	53
Huostaanotto sopimuksen perusteella hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella	83	96	76	60	51	30	-	-	210	186	396
Lausunnot eri viranomaisille	5	4	5	2	7	8	-	-	17	14	31
Muut toimenpiteet	4	10	44	35	61	43	-	5	109	93	202
Ei toimenpiteitä	135	153	351	305	226	242	29	25	741	725	1466
Huostaanotto vastoin vanhempien tahtoa	18	16	41	36	23	21	1	-	83	73	156
Yhteensä	269	298	557	480	410	379	30	30	1266	1187	2453

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 61 (81) lasta, 5105 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoittoa saaneita oli 9 lasta, 1594 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 14 (13) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 326 (317), yksityisissä hoitokodeissa 45 (33) lasta.

Näiden huoltoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot kaupungin lastenpsykiatrin ja koulupsykologien toimistoista, Malmn kasvatusneuvolasta, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosastolta, Kulkutautisairaalan psykosomaattiselta osastolta ja Samfundet Folkhälsan'in mentaalihygienisestä neuvolasta.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta yhdistelmästä: 1)

Sijoituspaikka	L a p s i a									Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1951		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:aan 1953		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia
	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.		Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.		
Aistiviallisten laitokset	1	-	-	-	1	1	-	1	-	347	347.0
Kaatumatautisten huoltolaitokset	2	2	1	-	5	-	-	2	1	628	125.6
Vajaamielisten laitokset	39	45	10	7	101	3	4	55	53	35 993	356.4
Heikkomielisten lasten lastenkodit	55	21	2	1	79	6	1	53	24	27 915	353.4
Ongelmalasten hoito- ja tarkkailukodit	2	1	1	-	4	2	1	-	-	694	173.5
Sairaalat	5	2	-	-	7	1	1	8	2	2 562	366.0
Tavalliset lastenkodit	84	58	27	18	187	19	15	71	56	49 097	262.6
Yksityisperheet Helsingissä	5	5	-	5	15	1	1	6	6	4 520	301.3
Yksityisperheet muualla	5	18	8	2	33	-	5	18	15	11 670	353.6
Yhteensä	198	152	49	33	432	33	28	214	157	133 426	308.9

1) Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, niin eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska hänet on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen, ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

Kaikkista poikkeuksellisista lapsista oli syvemmin vajaamielisiä 180 (157), heikkomielisiä 189 (199) ja muuten poikkeavia 63 (61).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 103 (91) syvemmin vajaamielisiä, 113 (116) heikkomielisiä ja 24 (21) muuten poikkeavia.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin lastenkodeissa v:n 1952 aikana selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kullatorpan lastenkoti	Malmin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Toivolan koulukoti	Hyvösen lastenkoti	Reijolan morsiamokoti	Yhteensä
	Osasto									
	A	B	C							
V:sta 1951 hoitoon jääneitä	107	32	38	31	37	32	70	28	32	407
V. 1952 hoitoon otettuja	203	109	75	19	30	18	11	32	7	504
Yhteensä	310	141	113	50	67	50	81	60	39	911
Näistä:										
a) Edelleen toimiston hoidossa olleen sijoitettiin yksityishoitoon toiseen lastenkotiin	38	29	4	-	4	-	1	5	-	81
sairaalaan	55	19	18	18	8	17	2	3	-	140
	2	2	-	1	1	-	1	-	-	7
b) Toimiston hoidosta poistettuina luovutettiin vanhempainsa hoitoon	73	50	37	1	13	-	1	14	-	189
toiseen maksuttomaan hoitoon	15	2	8	1	4	-	1	3	-	34
toisen kunnan hoitoon	9	4	2	1	-	-	2	1	-	19
muihin lastenhuoltolaitoksiin	-	-	12	-	-	-	-	1	-	13
kuoli	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
poistettiin muista syistä	-	-	1	1	-	-	-	-	17	19
Poistettuja yhteensä	194	106	82	23	30	17	8	27	17	504
V:een 1953 jääneitä	116	35	31	27	37	33	73	33	22	407

Yksityishoitoon sijoitetut lapset. Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1952 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 4 lapseen, Helsinkiin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 5 lapseen, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 7 lapseen ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 9 lapseen nähden.

	Yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perheisiin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:sta 1951 hoitoon jääneitä	225	126	226	446	1 023
V.1952 hoitoon otettuja	273	77	95	217	662
Yhteensä	498	203	321	663	1 685
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	7	4	5	8	24
siirrettiin kunnan lastenkotiin	9	20	8	9	46
siirrettiin yksityisiin lastenkoteihin	44	11	6	7	68
siirrettiin sairaalaan	9	-	-	2	11
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin työhuolto-osastolle	-	-	-	-	-
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	1	-	-	-	1
luovutettiin vanhempiensa hoitoon	162	21	24	40	247
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	5	1	1	5	12
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	-	-	-	-	-
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	19	11	12	14	56
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	8	4	18	28	58
poistettiin muista syistä	1	-	-	-	1
kuoli	5	-	-	2	7
Poistettuja yhteensä	270	72	74	115	531
V:een 1953 jääneitä	228	131	247	548	1 154

Nurmijärven Yhteiskoulun koulukodista poistettiin 1 tyttö, 152 päivää.

Yksityishoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveyssisaret, kun taas maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin lastenhuollontarkastaja apulaisineen suoritti kertomusvuoden aikana tarkastuskäyntejä maaseudulle.

Kaikki kouluikäiset normaalikykyiset lapset saivat käydä kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti.

ti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi lautakunta valmisti 23:lle (30) kansakoulukurssin suorittaneelle lapselle tilaisuuden saada taipumustensa mukaista opillista tai ammatillista jatko-opetusta käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 991 093 mk (807 810), josta saatiin sosiaaliministeriöltä 337 200 (243 323) mk:n korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 446 (368). Näistä erosi 115 (151) ja uusia sijoitettiin 217 (229), joten vuoden päättyessä maaseudulle sijoitettujen lukumäärä oli 548 (446).

Palkattuja asiamiehiä lautakunnalla oli Helsingin maalaiskunnassa, Espoossa, Kirkkonummella, Vihdissä, Tuusulassa, Lohjalla, Nurmijärvellä, Sipooassa, Hyvinkäällä, Mäntsälässä, Nummella, Somerolla, Nurmossa, Jokioisissa, Kiikalassa ja Pusulassa.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 300 mk:sta alkaen kuukaudelta. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin myönnettyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat lapset - lukumäärältään 1685 - aikaisemmin mainitut koulukustannukset huomioon ottaen maksamaan yhteensä 76 979 833 mk (55 920 339) eli keskimäärin 45 685 mk vuodessa kutakin lasta kohden lukuunottamatta sitä osuutta, joka saatiin maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin.

Suojeluvalvonta. Suojeluvalvontaan jäi edelliseltä vuodelta 21 (46) lasta. Vuoden aikana poistettiin valvonnasta 6 (44) lasta ja valvontaan määrättiin uusina tapauksina 36 (19) lasta, joten v:een 1953 jäi 51 (21) valvottavaa.

Aviottomien lasten valvonta. Aviottomien lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi turvattomien lasten huoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 3706 (3694) aviotonta lasta toimiston valvonnassa. Lasten jakautuminen sijoituspaikan ym. mukaisesti selviää taulukko-osastosta.

Kasvattilapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tuli lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueillaan olevien kasvattilasten eli sellaisten lasten hoitoa ja kasvatusta, joita yksityiset ilman lastensuojelun tai huoltolautakunnan välitystä olivat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisina oli kertomusvuonna yhteensä 530 (415) kasvattilasta, joista poikia 249 (202) ja tyttöjä 281 (213). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 210 (130) ja aviolapsia 320 (285).

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta kukin omassa toimintapiirissään.

Jälkihuolto. Yksityisiin hoitokoteihin sijoitetut lapset eivät yleensä ole kalvanneet jälkivalvontaa, koska asianomaiset kasvattajat huolehtivat hyvin heistä. Jotkut maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset, laitoksissa hoidetut alaikäiset. Edelliseltä vuodelta jäi jälkivalvontaan 9 (10) lasta. Kertomusvuonna määrättiin valvontaan 10 lasta ja poistettiin 11, joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 9 (8). Toivolan koulukodin entisiä hoidokkeja valvottiin laitoksesta käsin.

Nuoret kotiapulaiset. Kotiapulaislain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana valvontaan 4 nuorta kotiapulaista ja poistettiin luetteloista 17. Edelliseltä vuodelta jäi valvontaan 19 (29), joten v:lle 1953 siirtyi 6 (19) valvottavaa nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirkestystoiminta. Tarjotakseen varattomienkin perheiden lapsille mahdollisuuden päästä kesäksi maalle lastensuojeluvirasto jakoi rautatieliippuja 15 vuotta nuoremmille lapsille ja aivan pienten lasten saattajille. Näin jaettiin liippuja kaikkiaan 429 (395), joista 276 (262) lapsille ja 153 (133) saattajille. Edelleen hankittiin sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei ollut sukulaisia tai tuttavvia, jotka olisivat

ottaneet lapset hoitoonsa ilman maksua, vanhempien avustuksella maksuttomia tai maksullisia kesäkoteja 362 (288), jolloin lastenhuoltojaosto tarpeen mukaan välitti hoitomaksut. Eräissä tapauksissa lapset saivat olla koko kesän maalla, muuten oli oleskelu lyhyempiä aikoja. Ennen lasten maalle lähettämistä toimitettiin terveystarkastus. Useimmat lapset tutki lautakunnan lääkäri joko lastensuojeluvirastossa tai omalla vastaanotollaan.

Kustannukset edellä mainituista matkalipuista nousivat 415 460 (280 485) mk:aan.

Kokoukset. Lastenhuoltojaosto piti 15 (16) kokousta. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli 1531 (1581).

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 1054 (842), jotka ilmoitusten tekijäin, ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittyivät seuraavasti:

	Alle 16 v.		16 - 17 v.		Kaikkiaan		
	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	Poik.	Tytt.	Yht.
Ilmoituksen tekijä							
Kouluviranomainen	68	26	3	3	71	29	100
Poliisi- ja oikeusviranomainen	408	39	195	91	603	130	733
Huoltoviranomainen	5	7	2	6	7	13	20
Lastensuojeluviranomainen	27	2	3	8	30	10	40
Yksityinen henkilö	74	32	30	25	104	57	161
V.1952 saapuneita ilmoituksia yhteensä	582	106	233	133	815	239	1 054
Ilmoituksen syy							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	-	-	-	-	-	-	-
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	61	21	3	3	64	24	88
Lsl. 8 § 2 mom.:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelymättä	380	29	8	2	388	31	419
Syyttäjä jättänyt syyttämättä, LNR 2 §	-	-	3	1	3	1	4
Oikeus jättänyt tuomitsematta, LNR 3 §	18	4	43	12	61	16	77
Ehdollinen tuomio	10	-	27	14	37	14	51
Irtolaistapainen elämä	55	31	38	84	93	115	208
Tavattu juopuneena	11	-	93	4	104	4	108
Muu syy	47	21	18	13	65	34	99
V.1952 saapuneita ilmoituksia yhteensä	582	106	233	133	815	239	1 054
V:sta 1951 jäljellä olevia ilmoituksia	114	15	27	8	141	23	164
Kaikkiaan	696	121	260	141	956	262	1 218
Toimenpiteet							
Osaston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus ...	222	26	75	13	297	39	336
Lsl. 9 § 2 mom. c-kohta	7	-	-	-	7	-	7
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta:							
Toimitettu kotikuntaansa	13	1	15	9	28	10	38
Toimitettu lääkarinhoitoon	1	1	1	1	2	2	4
Muu toimenpide	1	-	2	-	3	-	3
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	66	22	16	13	82	35	117
Lsl. 9 § 1 mom.	2	1	-	-	2	1	3
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvataminen, sopimuksen nojalla	41	12	6	18	47	30	77
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvataminen, lastensuojelulautakunnan päätöksen nojalla	11	1	1	1	12	2	14
Nuorisohuoltajan toimenpide tai ei mitään toimenpidettä	193	34	106	61	304	95	399
V.1952 käsiteltyjä ilmoituksia yhteensä	562	98	222	116	784	214	998
V:een 1953 jääneitä ilmoituksia	134	23	38	25	172	48	220
Kaikkiaan	696	121	260	141	956	262	1 218

Ilmoitukset koskivat 890 lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 482 ja tyttöjä 95 sekä 16-17 vuotiaita poikia 198 ja tyttöjä 115.

Tutkimuksen yhteydessä pyydettiin psykiatrilääkärin lausuntoja kaupungin lastenpsykiatrin toimistosta, kansakoulujen kasvatusneuvolasta, Samfundet Folkhälsan i svenska Finland-nimisen järjestön mentaalihygieni-
sestä neuvolasta, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosaston lääkäriltä ja Aurora-sairaalan psykosomaattiselta osastolta, minkä lisäksi eräitä hoidokkeja ohjattiin psykiatrilääkärin yksityisvastaanotolle. Työnvälitystoimiston ammatinvalintapsykologilta pyydettiin niinikään lausuntoja, minkä lisäksi ammatinvalintapsykologi suoritti soveltuvuustutkimuksia Ryttylän koulukodissa.

Lastenhuoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin lastenhuoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	L a p s i a					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1951	Uusia	Yhteensä	Eron- neita	Jäljellä v:een 1953	Kaikkiaan	Keskim. hoidok- kia kohden
Lemmilän vastaanot- tokoti	-	45	45	35	10	2 769	61.5
Ryttylän koulukoti	48	35	83	32	51	19 166	230.9
Toivoniemen koulukoti	12	20	32	15	17	5 007	156.5
Sofianlehto C	18	30	48	48	-	1 734	36.1
Reijolan nuorisokoti	2	-	2	2	-	216	108.0
Yhteensä	180	130	210	132	78	28 892	137.6

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojausval- vonnassa		Laitoshuollon jäl- kivalvonnassa tai perheisiin sijoit- tettuja		Valvottavia Kaikkiaan		
	Valvojan ollessa						
	Lastens. viran- omainen	Yksityi- nen henkilö	Lastens. viran- omainen	Yksityi- nen henkilö	Poik.	Tytt.	Yht.
Jäljellä v:sta 1951	209	19	79	3	227	83	310
V.1952 valvontaan tulleita	102	22	13	9	113	33	146
Yhteensä	311	41	92	12	340	116	456
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakun- nalle, vihittiin avioliit- toon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	21	1	11	1	14	20	34
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	23	5	14	1	33	10	43
Otettiin lastensuojelulauta- kunnan huostaan tai sijoit- ettiin jälleen lastenhuol- tolaitokseen	33	4	9	-	35	11	46
Valvonta lopetettiin tulok- settomana	6	-	-	-	4	2	6
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolauta- kunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	4	4	1	-	6	3	9
V:een 1953 jääneitä	224	27	57	10	248	70	318
Yhteensä	311	41	92	12	340	116	456

- 1) Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 240 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 110 poikaa ja 24 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 85 poikaa ja 21 tyttöä. Huoltopäiviä oli 46845.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 20 lasta yhteensä 1606 päivää; 7 poikaa ja 1 tyttö oli sitäpaitsi ollut jossain muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 1 poika ja 2 tyttöä.

*Ansiotyöt*ä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 107 alaikäiselle henkilölle.

Jälkihuolto. Laitoksista poistettujen tyttöjen jälkihuoltoa varten oli suojelukasvatustoimistossa edelleen sosiaaliministeriön palkkaama naispuolinen työntekijä. Poikien jälkihuollon hoitivat toimiston huoltotarkastajat.

Alaikäiset lainrikkijat. Suojelukasvatustoimiston puolesta hoiti nuorista rikoksentehtäjäistä annetun lain määräämät tehtävät Vankeusyhdistyksen ylläpitämä nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti henkilötutkinnat Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneinä rangaistavan teon tehneistä, syytteeseen asetetuista ja huolehti nuorisonhuoltajan tarkastuksen alaisena ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentehtäjäin valvonnan järjestelystä sekä, milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 vuotiaana tehnyt rikoksensa, lastensuojelulain määräämästä lautakunnan edustuksesta oikeudessa. Poliisikuulusteluissa oli läsnä suojelukasvatustoimiston edustaja.

Useat yksityiset kansalaiset toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien tai siveellisesti hairautuneiden alaikäisten valvojina. Näille maksettiin palkkiota 700 mk kuukaudessa valvottavaa kohden. Tilapäisiä avustuksia myönnettiin harrastusvälineiden hankkimiseen valvottaville tunnistukseksi hyvästä käytöksestä.

Nuorisoriikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henkilöistä:

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita	304	11	315
16 - 17- "- 	189	38	227
18 - 20- "- 	263	54	317
Yhteensä	756	103	859

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin v. 1952 irtolaistapaisten elämän takia 82 alle 18-vuotiaasta henkilöä, joista poikia 35 ja tyttöjä 47. Pidätyksiä saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaanluettuina oli 89, joista 38 poikia ja 51 tyttöä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 104, joista 100 poikia ja 4 tyttöä koskevia, ja pidätettynä oli 95 eri henkilöä, joista 91 poikia ja 4 tyttöä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikoksensa tehneet sekä ne 15-17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksentehtäjäistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15-17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi, osan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteiden varaan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään ylvontaan. Suojelukasvatustoi-

miston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki edellä mainitut irtolaista-paisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätetyt, lukuunottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennenkuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin.

Kokoukset. Suojelukasvatusjaosto piti vuoden aikana 16 kokousta.

Elatusaputoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan elatusaputoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tiedusteleminen ja luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen sekä elatusmaksujen periminen, kun sensijaan äitien opastaminen lasten hoidossa, lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen tapahtuivat lastenhuollontarkastajan ja lastenhuoltotoimiston toimesta.

Lokakuun 1 p:stä 1948 alkaen liitettiin lastenvalvojan valvontaan ja hoitoon asumus- ja avioerolapset elokuun 20 p:nä 1948 lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain perusteella. Kertomusvuonna hankittiin lastenvalvojan toimesta erinäisiä sopimuksia edellämainitun lain piiriin kuuluvissa tapauksissa ja 148 tapauksessa oikeuden päätös lasten elatuksesta, mutta pääasiallisin toiminta kohdistui kuitenkin elatusapujen perimiseen eri tavoin, viimekädessä toimittamalla laiminlyöjät työlaitokseen maksamaan työllään lastensa elatusta. Uusia työlaitosesityksiä tehtiin lääninhallitukselle asumus- ja avioerolasten kohdalla 325 sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kohdalla 104 tapauksessa. Läninhallituksen päätös saatiin edellisten osalta 215 ja jälkimmäisten osalta 68 tapauksessa. Aviolasten elatusavun maksamisen laiminlyöjiä oli lastenvalvojan luetteloissa kertomusvuoden lopussa 1776.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luku oli seuraava:

V:sta 1951 jäljellä olevia 3113 Luettelosta poistettuja 571
Uusia hoidokkeja 593 V:een 1953 jääneitä 3135

Seuraavat yhdistelmät valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Siviilisäät	Äitejä	Elatusvel- vollisia	Ikä, vuotta	Äitejä	Elatusvel- vollisia
Naimattomia	2697	1364	-15.....	4	-
Leskiä ja laillisesti eronneita	348	242	16-19.....	308	101
Naineita	69	716	20-24.....	1002	615
Tietoja puuttuu	21	813	25-29.....	827	620
			30-34.....	541	427
			35-39.....	338	306
			40-49.....	100	264
			50-	-	80
			Tietoja puuttuu ..	15	722
	Yhteensä 3135	3135			
			Yhteensä	3135	3135

Ammatti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	69	210
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	30	120
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	213	152
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	580	256
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	892	923
Muita työntekijöitä	189	375
Merimiehiä ja kalastajia	2	105

Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	125	224
Yksityisiä palvelijoita	646	1
Muun elinkeinon harjoittajia	35	6
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	354	763
Yhteensä	3135	3135

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoitoa valvoivat lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajat ja lastenhoidonneuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään neljä kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järjestyksessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lasten katsottiin olevan sairanhoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Huoltotarkastajien ja lastenhoidonneuvolain hoitajien tiedonantojen mukaan lasten hoito-olot olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai, %	Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai, %
Hyvän hoidon 78.5	Hyvän hoidon 82.5
Suhteellisen hyvän hoidon 20.6	Suhteellisen hyvän hoidon 16.7
Epättydyttävän hoidon 0.9	Epättydyttävän hoidon 0.8
Äidin koti oli,	Kasvatusäidin koti oli,
Hyvässä kunnossa 64.6	Hyvässä kunnossa 72.7
Suhteellisen hyvässä kunnossa 32.0	Suhteellisen hyvässä kunnossa 23.4
Epättydyttävässä kunnossa 3.4	Epättydyttävässä kunnossa 3.9

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1952 aikana 28, joista kuollessaan 25 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa ja 1 lapsen kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuoleman syy:

Aivoverenvuoto	1	Suolitulehdus	1
Aivo- ja munuaishäiriö	1	Synnytyksen yhteydessä	6
Epämuodostunut	1	Vatsasyöpä	1
Keskosia	7	Yleinen verenmyrkytys	1
Keuhkokuume	7	Tuntematon	1
Keuhkopöhö	1	Yhteensä	28

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianomaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste, sitten kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä ja lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 207 tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten koroituksia 20.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 12 ja uusia haasteita otettiin 174. Koska näistä 26 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja kun 14 juttua sovittiin sekä 19 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 127 elatusapukannetta. Jutuista voitettiin 95, hävittiin 26 riittämättömien todistusten vuoksi ja 6 tapauksessa oli oikeudenkäynnistä toistaiseksi luovuttava joko siksi, että lapsen äiti kieltäytyi antamasta selvitykseen tarpeellista lisätietoa tai muusta jutun käsittelyn aikana ilmenneestä erityisestä syystä, jolloin hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaik-

kiaan esiinnyttiin oikeudessa avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatusapuasioissa 357 ja aviolapsia koskevassa asiassa 148 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille virka-apua lastenvalvojien toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 442.

Ottolapsiksi hyvin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin asianomaisten äitien suostumuksella 89 avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Lastensuojelulautakunnan elatusapujaosto piti kertomusvuonna 16 kokousta.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

T u l o t

Siirto v:sta 1951	Avioliitosten puolesta, mk	Aviottomien lasten puo- lesta, mk	Yhteensä, mk
Lastenvalvojan säästötilin, posti- siirtotilin ja kassan saldo			1 223 609
Valvottujen säästötilien saldo	233 609	8 360 823	8 594 432
Helsingin kaupungille lapsille peri- tyt elatusmaksut	38 723 254	28 351 802	67 075 056
Kaupungille suoritettavat hoito- maksujen korvaukset	1 083 313	6 207 225	7 290 538
Yksityisiltä perityt tilap. avustusten korvaukset			7 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	248 685	397 465	646 150
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	306 179	511 323	817 502
Kaupungin suorittama tilap. avustuksen korvaus			8 750
Korkotuloja joulukuun 31 p:nä 1952	15 618	446 975	462 593
Lastenvalvojan säästötili ja posti- siirtotili			56 055
			<u>Yhteensä 86 181 685</u>

M e n o t

	Avioliitosten puolesta, mk	Aviottomien lasten puo- lesta, mk	Yhteensä, mk
Helsingin kaupungille kideille suoritete- tut lastenhoitokorvaukset	38 282 144	28 000 798	66 282 942
Kaupungille suoritettavat hoito- maksujen korvaukset	1 083 313	6 207 225	7 290 538
Myönnettyt tilapäiset raha- avustukset			15 750
Oikeuskuluihin käytetty	554 864	908 788	1 463 652
Kaupungille maksettu lastenvalvojan säästötilin ja postisiirtotilin korko			56 055
Siirto v:een 1953:			
Lastenvalvojan säästötilin, posti- siirtotilin ja kassan saldo			1 333 842
Valvottujen säästötilien saldo ...	488 150	9 250 756	9 738 906
			<u>Yhteensä 86 181 685</u>

Lastenvalvojan oikeuskuluihin ja kansliamenoihin sekä aviottomien lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi oli varattu lautakunnan menoarvioon 800 000 mk:n suuruisen määräraha, mutta tarvittiin tähän 873 292 mk.

Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto

Äitiysavustukset. Vuoden aikana käsiteltiin yhteensä 6 064 (edellisellä vuonna 5 822) äitiysavustusanomusta. Niistä hyväksyttiin 5 879 (5 689) ja hylättiin 185 (133). Äitiysavustuksen määrä oli 4 500 mk syntynyttä lasta kohden ja myönnettiin se kaikille, jotka olivat käyneet lääkärin, kättilön tai äitiysneuvolan tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä ja noudattaneet tällöin saamiaan ohjeita tai jotka olivat esittäneet pätevän syyn tämän ehdon laiminlyönteihin.

Anomuksia ottivat vastaan lastensuojeluviraston lisäksi äitiysneuvolat. Lastensuojeluvirastoon jätettiin 2 106 (2 128) ja neuvoloihin 3 958 (3 694) anomusta.

Äitiysavustuksen hakijoista oli 5 651 (5 406) naimisissa olevaa ja 413 (416) naimatonta. 79 (69) anojaa synnytti kaksoset.

Vuoden 1952 loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 29 174 400 (25 596 400) mk. Luontoisavustuksia ennettiin 14 913 900 mk:n (11 432 300) arvosta. Luontoisavustukset olivat 3 300 ja 4 500 mk:n hintaisia lastenvaatteita ja -hoitovälineitä sisältäviä pakkauksia. Luontoisavustus oli ensi kerran äitiysavustuksen historiassa kohonnut yhtä suureksi kuin raha-avustuskin ja uusi järjestely edellytti äitiysavustuksen toimeenpanoasetuksen muuttamisen. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Perhelisät. Vuoden aikana käsiteltiin kaikkiaan 1 904 (1 890) perhelisähakemusta, joista 24 oli kokouksessa kahteen kertaan. Hakijoista oli 461 (462) leskeä ja 124 (115) työkyvyttöntä, joille perhelisä myönnettiin jo toisesta lapsesta lähtien. Hakemuksista hylättiin 97 (61), joista 66 (41) tapauksessa veroäyrien määrä huomattavasti ylitti ylimmän sallitun rajan ja 31 (20) tapauksessa hylättiin hakemukset muista syistä. Verotettavan tulon raja oli v. 1952 toimitetun taksoituksen perusteella IV kalteusryhmässä 2-lapsisella perheellä 2 500, 3-lapsisella 3 000, 4-lapsisella 3 700, 5-lapsisella 4 440, 6-lapsisella 5 180 äyriä jne. Perhelisää saaneilla 1 783 perheellä (1 792) oli lisäksi oikeutettuja lapsia yhteensä 7 091 (7 100), joista 6 943 (6 945) alle 16-vuotiasta ja 147 (153) sellaista 16 vuotta täyttäneitä, mutta alle 20-vuotiasta, jotka huomioitiin perhelisää myönnettäessä sen takia, että he jatkoivat koulunkäyntiään tai opintojaan sekä 1 (2) sellainen 16 vuotta täyttänyt lapsi, joka huomioitiin työkyvyttömyyden takia.

Perhelisää saaneista perheistä oli 261 (264) sellaisia, joille lautakunta myönsi perhelisän harkinnan perusteella, vaikka maksuunpantujen veroäyrien määrä ylitti valtioneuvoston vahvistaman enimmäismäärän. Perhelisän määrä oli edelleenkin 4 000 mk perhelisään oikeutettua lasta kohden.

Lapsiluvun perusteella jakaantuivat perhelisäperheet seuraavasti:

Lasta per- hettä kohden	Perheitä	Lasta per- hettä kohden	Perheitä
2	340 (340)	6	117 (120)
3	144 (141)	7	49 (43)
4	771 (808)	8	10 (10)
5	350 (327)	9	- (1)
		10	2 (2)
		Yhteensä	1 783 (1 792)

Perhelisää saaneista oli 1 198 (1 215) varsinaista suurperhettä, 461 (462) leskien ja 124 (115) työkyvyttömiä perhettä.

Ammatin mukaan jakaantuivat perhelisän saajat seuraavasti:

Valtion, kunnan tai seurakunnan viran- ja toimenhaltijoita	277 (237)	Työnjohtoasemassa olevia	36	(38)
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia ym. yrittäjiä	76 (57)	Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	713	(787)
Liike- ja varastoapulaisia	138 (150)	Muita työntekijöitä	279	(266)
Autonkuljettajia	75 (90)	Leskiä, työkyvyttömiä ja muita ilman ammattia...	189	(167)
		Yhteensä	1 783	(1 792)

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisämäärästä 11 154 000 mk:sta (11 128 860) jaettiin suurille perheille 7 287 000 (7 365 860), leskiperheille 2 747 000 (2 705 000) ja työkyvyttömiä perheille 1 120 000 (1 058 000) mk. Perhelisän saajat hankkivat itse suurimman osan haluamiaan tarvikkeita esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen perhelisätoimistoon. Kaupungin työtuvan välityksellä saatiin huomattava määrä vuodevaatteita ja pyyheliina- ja lakanakangasta ja Väestöliitto välitti huonekaluja ja vuoteita. Oy. Hetekasta saatiin rautasänkyjä 10 prosentin alennuksella.

Perhelisävaroista käytettiin asuinrakennusten kunnostamiseen 301 500 mk (274 250), sänkyihin ja vuodevaatteisiin 5 721 300 mk (5 021 906), huonekaluihin 503 150 mk (301 840), vaatetukseen 4 166 300 mk (5 118 214), viljelysten edistämiseen 4 000 mk (28 500), astioihin ja taloustarvikkeisiin 386 900 mk (332 400) ja muihin luontoissuorituksiin 70 850 mk (51 750).

Perhelisän hakijoitten luo tehtiin vuoden kuluessa 3 447 (4 316) kotikäyntiä, joilla tarkkailijat tutustuivat perheitten taloudellisiin ja terveydellisiin olosuhteisiin ja neuvottelivat perhelisän tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Kokoukset. Äitiysavustus- ja perhelisäjaosto piti vuoden aikana 23 kokousta.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 1 743 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 906 lasta (edellisenä vuonna 870), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 2 649 (2 547) lasta. Näistä oli 2 313 turvatonta ja 322 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 14 lasta osan vuodesta turvattomien lasten huoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 1 656 eli 62.5 % ja aviottomia 993 eli 37.5 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 60.7 ja 39.3 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 75.6 ja 24.4. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 1 147:llä eli 69.3 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 416:lla eli 25.1 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 93 eli 5.6 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 493:lla eli 49.7 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 452:lla eli 45.5 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 48:lla eli 4.8 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 2 061 eli 79.5 % niistä, joiden syntämäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 42 ja muualla Uudenmaan läänissä 65, joten

muualla syntyneitä oli ainoastaan 423 eli 16.3 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikkaoikeus oli 2 029:llä eli 76.6 %:lla Helsingissä, 15:lla kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 33:lla muualla Uudenmaan läänissä. Vain 147:llä oli kotipaikkaoikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 191 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, ryhmitettiin heidät vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ym. ammattityöntekijäin lapsia 1 132 eli 42.7 %, muiden työntekijäin 420 eli 15.9 %, palvelijoiden 234 eli 8.8 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 177 eli 6.7 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 353 eli 13.3 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 103 eli 3.9 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, että edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 558:ssa eli 21.1 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 229 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistiviallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 329 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sensijaan 2 067:ssä eli 78.0 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 333 eli 12.6 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilla puuttui kasvatustyö, 286:ltä eli 10.8 %:lta oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 233 lasta eli 8.8 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 470 lapsen, 17.7 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 166 tapauksessa, 6.3 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 2 337:llä eli 88.2 %:lla suomi, 288:lla eli 10.9 %:lla ruotsi ja 24:llä eli 0.9 %:lla jokin muu kieli.

Muussa suhteessa viitataan kertomuksen liitteenä olevaan tilastosaan.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 2 061 eli

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan

Lastensuojelutyön rahoitus

Menot. Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1952 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 343 081 805 mk jakaantuen seuraaviin eriin:

mk

Lastensuojelulautakunta	32 174 212
Lastenkodit	69 077 123
Sofianlehdon vastaanottokoti	28 669 904
Toivolän koulukoti (oppilaskoti)	19 342 079
Reijolan nuorisokoti	4 137 881
Koulukodit	32 294 590
Varaus Nukarin lastenkodin ja Toivolän koulukodin uudisrakennusten kaluston hankintaa varten vuonna 1953	9 700 000
Apulastentarha Aula	3 721 945
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	76 979 833
Suojelukasvatuksen alaisten hoidokkien sijoitus valtion laitoksiin ja yksityishoitoon	5 447 300
Palkkiot suojelukasvatusosaston ohjauksen alaisille yksityisille valvojille sekä valvottavien tilapäiset avustukset	366 600
Tuberkuloottisten lasten erikoishoito ...	5 992 178

Vajaakykyisten lasten erikoishoito ja	
-opetus	4 927 332
Lasten kesävirkestys	4 338 163
Lastenvalvojan käyttövarat	873 292
Lasten hampaiden hoito	61 540
Matkakulut	528 891
Suojelukasvatuksessa olevien siirrot se-	
kä alaikäisten lähettäminen kotikun-	
tiinsa	204 044
Lastenhuoltolaitosten maatilat	21 164 823
Yksityisille lastenhuoltoyhdistyksille	
myönnetyt avustukset	11 640 000
Kaupungin ja yksityisten yhdistysten las-	
tensuojelutyöhön kaupunginhallituksen	
päätöksellä myönnetyt varat	11 440 075
Yhteensä	343 081 805

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mai-
nittujen lastenhuoltolaitosten rakennus- ja korjauskustannuksia seuraa-
vat määrät:

	Mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	1 595 481
Kullatorpan lastenkoti	850 679
Malmin lastenkoti	592 187
Nukarin lastenkoti	737 972
Hyvösen lastenkoti	1 442 242
Sofianlehdon vastaanottokoti	2 504 902
Reijolan nuorisokoti	1 109 326
Toivolan koulukoti	2 750 040
Ryttylän koulukoti	2 142 920
Toivoniemen koulukoti	1 189 746
Yhteensä	14 915 495

Tulot. Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat kertomusvuonna
119 378 844 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatu korvaus	Mk	
Valtiolta	16 151 148	
Vierailta kunnilta ..	10 072 663	
Yksityisiltä korvaus-		
velvollisilta	38 394 487	64 618 298
Huoltolaitosten valtionapu	23 961 886	
Huoltolaitosten oppilastöistä saadut tulot	893 766	
Maatilojen tilittämät tulot	Mk	
Ryttylän tila	8 852 965	
Toivoniemen tila	3 620 515	
Toivolan tila	4 652 526	
Bengtsärin tila	981 572	18 107 578
Laitosten henkilökunnan suorittama luontois-		
etujen korvaus	9 347 131	
Reijolan nuorisokodin hoidokkien suorittama		
korvaus	1 450 185	
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto	1 000 000	
Yhteensä	119 378 844	

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainittujen kustannusten yhteis-
summasta 357 997 300 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittavaksi nettome-
noksi 238 618 456 mk eli 49 265 322 mk enemmän kuin edellisessä vuonna.

Huoltolaitosten tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa otettiin huomioon myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maatiloille suoritamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 526 488 mk, Ryttylässä 3 748 432 mk ja Toivolassa 790 988 mk eli yhteensä 5 065 908 mk, joista kahden ensiksi mainitun laitoksen tuloihin sisältyi valtionapu, siirrettiin kaupungin kassaan kaupungin näihin laitoksiin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suoritusten sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennusten kuoletusten jälkeen maatilojen tilinpäätös osoitti tappiota Toivoniemen kohdalla 821 804 mk, Ryttylän kohdalla 57 512 mk ja Toivolan kohdalla 879 585 mk eli yhteensä 1 758 901 mk.

Eri laitosten nettomenot eli rakennustoimiston suorittamat korjaukset sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus bruttomenoista poisluettuna nousivat v. 1952 seuraaviin määriin:

L a i t o s	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää koh- den, mk	Lasta ja vuotta koh- den, mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	34 843 917	841	307 945
Kullatorpan lastenkoti	7 260 247	613	224 336
Malmi "	6 973 888	571	208 840
Nukarin "	8 297 577	745	272 491
Hyvösen "	6 693 144	654	239 507
Sofianlehdon vastaanottokoti	26 834 715	1 129	413 188
Reijolan nuorisokoti	4 001 069	456	166 995
Toivolan koulukoti	18 373 915	700	256 185
Ryttylän "	24 358 672	1 218	445 942
Toivoniemen "	4 826 764	912	333 825
Apulastentarha Aula	3 694 083	400	146 466
Lemmilän vastaanottokoti ...	4 623 866	1 683	615 843
Yhteensä	150 781 857	824	301 719

Edellä mainitut päiväkustannukset jakaantuivat seuraavalla tavalla:

Menoerä	Lastenkodit					Apulastentarha Aula	Sofianlehdon vastaanottokoti	Lemmilän vas- taanottokoti	Reijolan nu- orisokoti	Koulukodit			
	Sofianlehto	Kullatorppa	Malmi	Nukari	Hyvönen					Toivola	Ryttylä	Toivoniemi	Kaikkiaan
	M a r k k a a												
Palkkaukset ...	497	394	352	437	316	315	654	909	164	417	601	430	466
Vuokra, lämpö, valo ja käyttö- voima	141	59	64	103	126	53	228	107	100	93	334	167	147
Ruokinta.....	98	70	53	67	91	25	103	184	125	96	101	87	90
Vaatetus. kalus- to ja pesu ...	77	76	85	100	92	4	107	300	49	68	135	139	89
Muut menot	28	13	16	37	29	4	37	183	19	26	48	88	32
Yhteensä	841	613	571	744	654	400	1 129	1 683	456	700	1 218	912	824

Hintatason jatkuneesta noususta ja erinäisistä muistakin syistä joutuksen kohosivat lastenhoitokustannukset edelliseen vuoteen verraten kaikissa laitoksissa yhteensä keskimäärin 155 mk kutakin hoitopäivää kohden.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 11 640 000 mk. Tästä saivat *Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton Helsingin osasto* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 410 000 mk; *Suomen Lastenhoitoyhdistys* äitikodin tukemiseksi 260 000 mk; *Helsingin Kaupunkilähetys* Kilon lastenkodin tukemiseksi 325 000 mk; *Pelastusarmeija* lastenkotiensa tukemiseksi 130 000 mk; *Helsingin Ensi-Koti* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 550 000 mk; *Aula Työkotien Kannatusyhdistys* vajaanmielisten nuorten työkodin tukemiseksi 455 000 mk; *Helsingin Poikakotiyhdistys* poikakodin tukemiseksi 180 000 mk; *Leppävaaran pientenlastenkoti* (Hilja Kivimäki) lastenkodin tukemiseksi 80 000 mk; *Hemsysterskolan & Hindhår gård* lastenkodin tukemiseksi 50 000 mk; *Vankeusyhdistys* 500 000 mk ja *Helsingin Diakonissalaitos* korvauksena 10 lisäpaikan varaamisesta lastensuojelulautakunnan tarpeisiin Rinnekoti-nimisestä vajaanmielishoitolasta 8 700 000 mk.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista kaupunginhallitus myönsi lastensuojelulautakunnan esityksestä vuoden aikana seuraavat avustukset, yhteensä 11 440 075 mk: tasasuuntaajan hankkimista varten Ryttylän koulukodin elokuvakoneeseen 86 000 mk; Lemmilän vastaanottokodin v:n 1952 menoja varten 2 885 466 mk; Suomen Lastenhoitoyhdistyksen ruotsinkielisten lasten vastaanotto-osastosta suoritettavaa vuokraa varten 684 000 mk; sekä v:tta 1951 varten 171 000 mk; Ryttylän maatilaa uusien kasvihuoneiden lämmittämistä varten 100 000 mk; Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton Metsäkummun tarkkailukodin v:n 1951 tappion peittämiseen 697 000 mk; lastenhuoltolaitoksiin toimitettujen raitiotievaunujen kuljetuskustannusten suorittamista varten 93 583 mk; Helsingin Diakonissalaitokselle avustuksena laitoksen ylläpitämän Pitäjänmäen lastenkodin v:n 1951 tappion peittämiseen 4 600 000 mk; kaluston hankkimista varten Metsäkummun tarkkailukotiin 934 635 mk; talonmiehen palkkaamista varten Metsäkummun tarkkailukotiin 117 500 mk; Kullatorpan lastenkodin jännitteen korotuksesta aiheutuneiden töiden maksamista varten 128 570 mk; Malmin lastenkodin juurikasvikellarin kattamista varten 260 394 mk; Sofianlehdon ja Vastaanottokodin paloturvallisuustöitä varten 181 927 mk ja lisävuokraksi Suomen Lastenhoitoyhdistykselle sen kaupungilta saaman lainan v:n 1952 kuoletuserän suorittamiseen 500 000 mk.

Näiden avustusten lisäksi kaupunginhallitus jakoi lautakunnan tilien ulkopuolella yleishyödyllisten yritysten ja laitosten tukemiseen varaus- ta määrärahaa lastensuojelutarkoituksiin yhteensä 530 000 mk. Näistä varoista saivat avustusta *Leppävaaran Pientenlastenkoti*, omistaja Hilja Kivimäki, 80 000 mk; *Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys* 50 000 mk ja *Samfundet Folkhälsan i svenska Finland* 400 000 mk. Lasten kesävirkestystoimintaa varten kaupunginhallitus myönsi kertomusvuonna 37 eri yhdistykselle yhteensä 6 152 000 mk.

Kaupungin avustusta saaneiden yksityisten lastenhuoltoyhdistysten toiminnan valvominen oli lähinnä lastenhuollontarkastajan ja lastenhuoltotoimiston tehtävänä.

Lastensuojelurahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja, rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat joulukuun 31 p:nä 1952 seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	39 700	2 930
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 100	10 820
Lasten kesäsiirtolan rahasto	20 700	18 571
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto	60 100	11 582
L.A. Crönnholmin orpolasten rahasto	10 450	2 093
M. Kotschackin lastenvaateetusrahasto	83 300	2 912
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	62 900	5 451
Yhteensä	289 250	54 359

Kertomusvuonna myönnettiin edellä mainittujen rahastojen korkovaroista avustusta, yhteensä 65 176 mk.
